

ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ.

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้ประชุม เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ ลงมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว และได้แก้ไขชื่อร่างพระราชบัญญัติเป็น “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ.” และแก้ไขสาระสำคัญของร่างในหลายประเด็นเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานเห็นควรให้มีการดำเนินการจัดให้มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๐ กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และมาตรา ๓๔ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและให้มิ้งงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัย และมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีและส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน และได้มอบอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารและคุ้มครองแรงงาน พัฒนาฝีมือแรงงาน ส่งเสริมให้ประชาชนมิ้งงานทำให้กระทรวงแรงงาน ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ภายใต้การแข่งขันอย่างรุนแรงภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ทำให้รูปแบบการดำเนินงานเศรษฐกิจมีการปรับตัว เกิดรูปแบบการจ้างแรงงานแบบใหม่ การهماช่วง จึงส่งผลให้แรงงานนอกระบบมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเกินครึ่งหนึ่งของกำลังแรงงานทั้งประเทศ ทั้งที่แรงงานนอกระบบเป็นกำลังแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศ เป็นผู้ที่มีส่วนสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมตัวในการจัดตั้งองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี ๒๕๖๕ พบว่าจำนวนประชากรรวมของประเทศไทย จำนวน ๖๖.๐๙ ล้านคน มีจำนวนผู้มิ้งงานทำ ๓๙.๖ ล้านคน จำแนกออกเป็นแรงงานในระบบ ๑๙.๔ ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบ ๒๐.๒ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐ ของผู้มิ้งงานทำทั้งหมด และพบว่าปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบไว้อย่างชัดเจน ทำให้แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกำลังแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมตัว ดังนั้น เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้รับการส่งเสริมและพัฒนาสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กระทรวงแรงงานจึงจำเป็นต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ. และกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นภายใต้ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อเป็นทุนในการส่งเสริมการประกอบอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้เป็นไปตามเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒. คำอธิบายหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายหรือกฎหมายที่นำมารับฟังความคิดเห็น

สาระสำคัญของร่างส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ.(ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ.) ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาปรับปรุงเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้^๑

๑. โครงสร้างของร่างพระราชบัญญัติ

ปรับปรุงโครงสร้างของร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยจำแนก “แรงงานอิสระ” ออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ “ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ” และ “ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ” เพื่อกำหนดมาตรการส่งเสริมและคุ้มครองให้เหมาะสมกับแรงงานอิสระแต่ละประเภท ซึ่งนำแนวทางมาจากพระราชบัญญัติแรงงานรับจ้างอิสระ (Estatuto del Trabajo Autónomo) (พระราชบัญญัติฉบับที่ ๒๐/๒๐๐๗ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๗) ของประเทศสเปน ที่มีกำหนดให้ “แรงงานรับจ้างอิสระที่ต้องพึ่งพา” เป็นแรงงานรับจ้างอิสระอีกประเภทหนึ่งแยกต่างหากจาก “แรงงานรับจ้างอิสระโดยแท้” และแบ่งบทบัญญัติออกเป็น ๙ หมวด ได้แก่ หมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ สิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ หมวด ๓ สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพอิสระ หมวด ๔ ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ หมวด ๕ คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ หมวด ๖ กองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ หมวด ๗ พนักงานตรวจแรงงานอิสระ หมวด ๘ โทษทางอาญา และหมวด ๙ มาตรการปรับเป็นพินัย รวมทั้งกำหนดให้มีบทเฉพาะกาลรองรับการดำเนินการในวาระเริ่มแรกและเร่งรัดให้มีการดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัตินี้

๒. คำปรารภ

(๑) แก้ไขบทจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ โดยเพิ่มการอ้างมาตรา ๓๗ และมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด เช่น การกำหนดให้ปลัดกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ได้รับเงินสะสมหรือเงินสมทบที่ค้างชำระ (ร่างมาตรา ๙๖) และมีบทบัญญัติที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ (หมวด ๒) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ (ร่างมาตรา ๑๔)

(๒) เพิ่มเติมการระบุเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓. ชื่อพระราชบัญญัติ

แก้ไขชื่อพระราชบัญญัติจาก “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พ.ศ.” เป็น “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ.” ที่ครอบคลุมสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ และสอดคล้องกับการแก้ไขถ้อยคำ “แรงงานนอกระบบ” เป็น “แรงงานอิสระ” เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะหรือสภาพการทำงานของแรงงานตามร่างพระราชบัญญัตินี้ที่มีอิสระในการทำงาน (ร่างมาตรา ๑) เนื่องจากได้ตรวจสอบความหมายของ “แรงงานนอกระบบ” (Informal Workers) ในอนุสัญญาหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization หรือ ILO) ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดความหมายของคำว่า “แรงงานนอกระบบ” (Informal Workers) ไว้ แต่มีการกำหนดให้คำว่า “เศรษฐกิจนอกระบบ” (Informal Economy) หรือ “ภาคนอกระบบ” (Informal

^๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เรื่องเสร็จที่ ๑๐๒๐/๒๕๖๖

Sector) หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ระบบการคุ้มครองแรงงาน โดยกระทรวงแรงงานได้กำหนดคำนิยาม “แรงงานนอกระบบ” ไว้ในแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม อย่างไรก็ตาม “แรงงานนอกระบบ” ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นแรงงานที่ไม่อยู่ภายใต้ระบบใด ๆ เลย หากแต่มีระบบการทำงานที่มีลักษณะหรือสภาพการทำงานที่เป็นอิสระมากกว่า “แรงงานในระบบ” ประกอบกับเมื่อมีกฎหมายส่งเสริมและคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว จึงเห็นควรแก้ไขถ้อยคำ “แรงงานนอกระบบ” เป็น “แรงงานอิสระ” เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะหรือสภาพการทำงานที่แท้จริงของแรงงานประเภทนี้

๔. วันใช้บังคับ

ปรับปรุงวันใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ จากเดิมที่กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยกำหนดวันใช้บังคับแบ่งออกเป็นสองกรณี คือ กรณีบทบัญญัติทั่วไปกำหนดวันใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้กฎหมายมีผลใช้บังคับได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และยกเว้นกรณีบทบัญญัติหมวด ๓ สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพอิสระ (ร่างมาตรา ๒๕ และร่างมาตรา ๒๖) บทบัญญัติหมวด ๔ ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ ส่วนที่ ๑ สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ (ร่างมาตรา ๒๗ ถึงร่างมาตรา ๒๙) และบทบัญญัติหมวด ๖ กองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นสมาชิก การสิ้นสมาชิกภาพ และการจ่ายเงินสะสมและเงินสมทบเข้ากองทุน (ร่างมาตรา ๘๔ ถึงร่างมาตรา ๑๐๘) ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เนื่องจากในการดำเนินการตามบทบัญญัติดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมการเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร สถานที่ งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการเตรียมออกกฎหมายลำดับรองเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

๕. บทนิยาม (ร่างมาตรา ๓)

(๑) แก้ไขนิยามคำว่า “แรงงานนอกระบบ” เป็น “แรงงานอิสระ” โดยกำหนดให้แรงงานอิสระ หมายถึง “ผู้ประกอบอาชีพอิสระ” และ “ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ” เพื่อให้ครอบคลุมหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ที่มีการแบ่งแรงงานอิสระออกเป็นสองประเภทและสอดคล้องกับลักษณะหรือสภาพการทำงานของแรงงานอิสระตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับ “ผู้ประกอบอาชีพอิสระ” และ “ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ” เพิ่มเติมไว้ในบททั่วไป (หมวด ๑) ด้วย (ร่างมาตรา ๙ และร่างมาตรา ๑๐)

(๒) เพิ่มนิยามคำว่า “ผู้ประกอบอาชีพอิสระ” โดยมีการกำหนดความหมายให้สอดคล้องกับลักษณะการทำงานของอาชีพอิสระที่เป็นอาชีพที่ไม่มีนายจ้าง และเพิ่มนิยามคำว่า “ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ” “ผู้ประกอบธุรกิจ” “ผู้ประกอบการ” และ “ผู้บริโภคร” เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการทำงานของอาชีพกึ่งอิสระที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวน ๔ ฝ่าย ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้เสนอสินค้าหรือบริการหรือผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

(๓) เพิ่มนิยามคำว่า “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับการกำหนดนิยามตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่กำหนดนิยามคำว่า “บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล” หมายถึงการให้บริการสื่อกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิด

การเชื่อมต่อกันโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างผู้ประกอบการ ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

(๔) เพิ่มนิยามคำว่า “ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ” โดยกำหนดความหมายให้สอดคล้องกับลักษณะการทำงานของอาชีพกึ่งอิสระที่ประกอบด้วยนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้เสนอสินค้าหรือบริการหรือผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ โดยมีผู้ประกอบการเป็นสื่อกลางในการดำเนินการ โดยข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการนี้ไม่มีลักษณะเป็น “สัญญาจ้างแรงงาน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “สัญญาจ้าง” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน รวมทั้ง “สัญญาจ้างทำของ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และแม้ว่าผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระมีความเป็นอิสระในการรับงานและมีสิทธิเลือกช่วงระยะเวลาการทำงานด้วยตนเอง รวมทั้งมีสิทธิที่จะรับหรือปฏิเสธงานที่รับการเสนอเมื่อไรก็ได้ด้วยเช่นกัน แต่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่ผู้ประกอบการธุรกิจกำหนดไว้ จึงไม่ได้มีความเป็นอิสระในการทำงานในลักษณะของสัญญาจ้างทำของโดยทั่วไป ดังนั้น ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการตามร่างพระราชบัญญัตินี้จึงไม่มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของแต่เพียงประเภทใดประเภทหนึ่ง หากแต่เป็นสัญญาที่มีรูปแบบพิเศษที่ผสมผสานระหว่างสัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของ ซึ่งถือว่าเป็นสัญญารูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับวิถีชีวิตแบบปรกติใหม่ (new normal) ที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น

(๕) ตัดนิยามคำว่า “กลุ่มแรงงานนอกระบบ” เนื่องจากหลักการเกี่ยวกับการรวมกลุ่มแรงงานอิสระตามร่างฯ เดิม กำหนดให้กลุ่มแรงงานอิสระเกิดจากการรวมกันของแรงงานอิสระ โดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีลักษณะอาชีพเดียวกันเท่านั้น อันอาจเป็นการขัดต่อหลักการของอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว (Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948) และอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง (Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949) และอาจมีผลกระทบต่อเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแก้ไขนิยามคำว่า “องค์กรแรงงานนอกระบบ” เป็น “องค์กรแรงงานอิสระ” เพื่อใช้แทนการกล่าวถึงองค์กรหรือสภาองค์กรของแรงงานอิสระในภาพรวม ได้แก่ “องค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระ” “องค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ” “สภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระ” และ “สภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ” รวมทั้งเพิ่มนิยามคำว่า “องค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระ” “องค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ” “สภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระ” “สภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ” “องค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ” และ “สภาองค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระตามร่างพระราชบัญญัตินี้

(๖) เพิ่มนิยามคำว่า “ค่าตอบแทน” หมายความว่า เงินที่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระได้รับเพื่อตอบแทนการทำงานผ่านผู้ประกอบการธุรกิจ ไม่ว่าจะได้รับจากผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภคก็ตาม อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๙๕ ว่าด้วยการคุ้มครองค่าจ้าง (The Protection of Wages Convention, 1949) ที่กำหนดให้การจ่ายค่าจ้างต้องจ่ายเป็น “เงิน” เท่านั้น ห้ามจ่ายในรูปแบบอื่น และกำหนดนิยามคำว่า “ค่าตอบแทนพิเศษ” และ “ค่าบริการ” เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดมาตรการคุ้มครองแรงงานอิสระให้ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม (Fair Reward) ที่ถือว่าเป็นหลักการสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

(๗) แก้ไขความหมายของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” จากเดิมที่กำหนดให้หมายความเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีการ

ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ โดยแก้ไขในส่วนของ “หน่วยงานอื่นของรัฐ” เพื่อขยายขอบเขตให้ครอบคลุมหน่วยงานของรัฐทั้งหมด โดยไม่จำกัดเฉพาะหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับแรงงานอิสระ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการด้านข้อมูลแรงงานเกี่ยวกับแรงงานอิสระและการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐอื่นทั้งหมดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

(๘) แก้ไขความหมายของคำว่า “คณะกรรมการ” “คณะกรรมการบริหารกองทุน” และ “พนักงานตรวจแรงงานอิสระ” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขชื่อพระราชบัญญัติ เป็น “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ.” และสอดคล้องกับการแก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “แรงงานนอกระบบ” เป็น “แรงงานอิสระ”

(๙) เพิ่มนิยามคำว่า “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่มีการใช้หลายแห่งในร่างพระราชบัญญัตินี้

๖. มาตรการรักษาการ

ตัดถ้อยคำที่กำหนดเกี่ยวกับการออกประกาศและระเบียบของรัฐมนตรีออก เนื่องจากบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในแต่ละมาตราได้มีการกำหนดผู้มีอำนาจในการออกประกาศไว้อย่างชัดเจนแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในมาตรการรักษาการอีก นอกจากนี้ ประกาศและระเบียบในบางเรื่องที่มีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดหรือการวางระเบียบภายในหน่วยงานโดยมิได้มีผลกระทบต่อประชาชนและไม่มีลักษณะเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่เข้าเงื่อนไขให้หน่วยงานของรัฐต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการจึงไม่จำเป็นต้องกำหนดให้ประกาศและระเบียบนั้นต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงจะใช้บังคับได้ ทั้งนี้ เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ (ร่างมาตรา ๔)

๗. หมวด ๑ บททั่วไป

๗.๑ การยื่น การแจ้ง หรือการส่งเอกสาร

เพิ่มการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการยื่น การแจ้ง หรือการส่งเอกสารตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก หากไม่สามารถดำเนินการหรือมีเหตุอื่นทำให้ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้ยื่น แจ้ง หรือส่งเอกสารโดยวิธีการทางไปรษณีย์ หรือโดยวิธีการอื่นตามที่ปลัดกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการติดต่อระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐโดยที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการยื่น การแจ้ง หรือการส่งเอกสาร ให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดวิธีการยื่น การแจ้ง หรือการส่งเอกสารไว้เป็นประการอื่น เช่น กรณีการแจ้งจำนวนเงินสะสมหรือเงินสมทบที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานประเมินได้หรือการแจ้งผลการพิสูจน์ (ร่างมาตรา ๘๗) ที่กำหนดวิธีการแจ้งไว้เป็นการเฉพาะต่างหากจากวิธีการแจ้งทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรานี้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะนั้น (ร่างมาตรา ๕)

๗.๒ การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ตามกฎหมายอื่น

ปรับปรุงถ้อยคำเกี่ยวกับในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้แรงงานอิสระมีสิทธิได้รับการส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การคุ้มครอง และสิทธิหรือประโยชน์ใดไว้ ย่อมไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่แรงงานอิสระได้รับตามกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๖)

๗.๓ หลักการในการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

ปรับปรุงหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ในการส่งเสริมและการคุ้มครองแรงงานอิสระต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของแรงงานอิสระและองค์กรแรงงานอิสระ การมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ องค์กรผู้ประกอบการ สภาองค์กรผู้ประกอบการ องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม รวมทั้งภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานอิสระ เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งองค์กรแรงงานอิสระ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต การได้รับสิทธิประโยชน์ และความคุ้มครองในการสร้างอำนาจต่อรองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำงานและพัฒนาทักษะอาชีพของแรงงานอิสระที่มีประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรม ในการประกอบอาชีพและการสร้างรายได้ การให้แรงงานอิสระมีหลักประกันทางสังคม มีความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมถึงการมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๗)

๗.๔ การขึ้นทะเบียนแรงงานอิสระ

ปรับปรุงวิธีการขึ้นทะเบียนแรงงานอิสระ จากเดิมที่กำหนดให้แรงงานอิสระ (แรงงานนอกระบบ (เดิม)) มีสิทธิยื่นขอขึ้นทะเบียนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ปลัดกระทรวงแรงงาน ประกาศกำหนด เป็น ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานจัดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานอิสระตามหลักเกณฑ์ที่ปลัดกระทรวงแรงงานกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และกำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานจำแนกทะเบียนแรงงานอิสระออกเป็น ๒ ประเภท คือ ทะเบียนผู้ประกอบการอิสระและทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เพื่อให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับประเภทของแรงงานอิสระที่มีลักษณะหรือสภาพการทำงานที่แตกต่างกันระหว่างผู้ประกอบการอิสระและผู้ประกอบอาชีพอิสระ และกำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานหรือสำนักงานแรงงานจังหวัดมีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลและสำรวจความต้องการของแรงงานอิสระในจังหวัดที่ตนรับผิดชอบ จากนั้นสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลและประมวลผลสำรวจดังกล่าว และจัดทำรายงานเสนอคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระต่อไป ทั้งนี้ การสำรวจความต้องการของแรงงานอิสระดังกล่าวให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามมาตรฐานสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่จัดทำขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถิติ (ร่างมาตรา ๘)

๗.๕ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ

เพิ่มการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพที่ไม่มีนายจ้าง โดยจำแนกประเภทของผู้ประกอบอาชีพอิสระออกเป็น ๗ กลุ่มตามลักษณะหรือสภาพการทำงานให้มีความชัดเจน ได้แก่ (๑) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (๒) ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย (๓) ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างหรือให้บริการ (๔) ผู้รับงานไปทำที่บ้าน (๕) ผู้ผลิตเนื้อหาเรื่องใดที่ไม่ใช่การโฆษณาเพื่อเผยแพร่ผ่านบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือบริการอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน (Content Creator) (๖) ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระตามที่มีกฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพนั้น เช่น “วิศวกร” ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม “สถาปนิก” ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรม และ (๗) ผู้ประกอบอาชีพอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๙)

๗.๖ ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

เพิ่มการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระโดยแบ่งผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระออกเป็น ๒ กลุ่มตามความแตกต่างของผู้ประกอบธุรกิจ ได้แก่ (๑) ผู้ประกอบอาชีพ

รับจ้างหรือให้บริการตามข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการที่ผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลกำหนด และ (๒) ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างหรือให้บริการตามข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการที่ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งไม่ใช่ผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลกำหนด ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระทั้ง ๒ กลุ่ม ต่างได้รับค่าตอบแทนผ่านผู้ประกอบการธุรกิจ และเพิ่มการกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดลักษณะหรือประเภทของการประกอบธุรกิจที่มีได้ให้บริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยกฎกระทรวงดังกล่าวต้องกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงาน รายละเอียดของข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจตลอดจนอาจกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระตามอัตราที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดด้วยก็ได้ โดยให้พิจารณาจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจนั้น ประกอบกับความเหมาะสมในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจดังกล่าว และการคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ (ร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑)

๗.๗ คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแรงงาน

ปรับปรุงการกำหนดรายละเอียดของคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแรงงาน โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าในร่างพระราชบัญญัตินี้คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแรงงาน ได้แก่ คดีที่เกิดจากข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระหรือทายาทอันเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ คดีที่เกี่ยวข้องข้อพิพาทในการทำงานระหว่างผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจอันไม่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ และคดีเกี่ยวกับองค์กรแรงงานอิสระ องค์กรผู้ประกอบการ หรือสภาองค์กรผู้ประกอบการกับเจ้าหน้าที่หรือพนักงานตรวจแรงงานอิสระซึ่งปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยการกำหนดรายละเอียดของคดีดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเขตอำนาจของศาลแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงานแล้ว (ร่างมาตรา ๑๒)

๗.๘ ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการที่ไม่เป็นธรรม

เพิ่มการกำหนดให้ในกรณีที่ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการไม่เป็นธรรมหรือทำให้ผู้ประกอบการได้เปรียบผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระเกินสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการมีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระให้ได้รับข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการที่เป็นธรรม (Fair Agreement) โดยมีให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าถือโอกาสเอาเปรียบผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่า โดยอาศัยข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ จึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบของการใช้หลักความค้ำค้ำดีสิทธิของการแสดงเจตนาและเสรีภาพของบุคคล โดยกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักการตามกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (ร่างมาตรา ๑๓)

๘. หมวด ๒ สิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ

ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระให้สอดคล้องกับบทบัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยนำแนวทางมาจากแห่งพระราชบัญญัติแรงงานรับจ้างอิสระฯ (Estatuto del Trabajo Autónomo) (พระราชบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐/๒๐๐๗ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๗) โดยมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว บัญญัติรับรองเสรีภาพในการสมาคมและสิทธิพื้นฐานในการรวมกลุ่ม (Derechos colectivos

básicos) ของแรงงานรับจ้างอิสระทุกคนให้สามารถเข้าร่วมสหภาพแรงงาน สมาคมธุรกิจต่าง ๆ หรือสมาคมอาชีพเฉพาะสำหรับแรงงานรับจ้างอิสระได้โดยไม่ต้องขออนุญาตหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดล่วงหน้า และมีสิทธิทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพ โดยได้มีการแก้ไขหลักการเกี่ยวกับสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ จากเดิมที่กำหนดให้มีการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ เป็น “กลุ่มแรงงานอิสระ” และ “องค์กรแรงงานอิสระ” และกำหนดให้กลุ่มแรงงานอิสระเป็นการรวมกันของแรงงานอิสระซึ่งมีลักษณะอาชีพเดียวกัน อันอาจมีผลกระทบต่อเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและขัดต่ออนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว (Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948) และอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง (Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949) และอาจเป็นการปิดโอกาสในการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากแรงงานอิสระอื่นซึ่งไม่ได้มีลักษณะอาชีพเดียวกัน แต่มีความรู้ความสามารถในด้านอื่นที่อาจให้ความช่วยเหลือหรือเป็นประโยชน์ต่อแรงงานอิสระซึ่งไม่ได้มีลักษณะอาชีพเดียวกันได้ จึงได้มีการแก้ไขหลักการเกี่ยวกับสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ โดยตัดเรื่องกลุ่มแรงงานอิสระออก และกำหนดให้มีการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ ๒ ระดับ คือ “องค์กรแรงงานอิสระ” และ “สภาองค์กรแรงงานอิสระ” เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการเกี่ยวกับสิทธิในการรวมกลุ่มของแรงงานในระบบตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ที่มีบทบัญญัติกำหนดให้มีการรวมกันเป็น “สหภาพแรงงาน” และ “สภาองค์กรลูกจ้าง” โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๘.๑ องค์กรแรงงานอิสระ

(๑) การจัดตั้งองค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งได้ขึ้นทะเบียนตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปหรือผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระซึ่งได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็น “องค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระ” หรือ “องค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ” แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งและไม่จำกัดว่าต้องมีลักษณะอาชีพเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อมิให้กระทบต่อเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและขัดต่ออนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งและการรับรองการจัดตั้ง (ร่างมาตรา ๑๔ และร่างมาตรา ๑๖) ข้อบังคับ (ร่างมาตรา ๑๕) สถานะการเป็นนิติบุคคล (ร่างมาตรา ๑๗) การเพิกถอนใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง (ร่างมาตรา ๑๘) และการนำชื่อออกจากทะเบียน (ร่างมาตรา ๒๐) ไว้อย่างชัดเจน

(๒) สิทธิขององค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระที่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง

เพิ่มการกำหนดให้องค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระที่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งแล้วมีสิทธิดำเนินการ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ ได้แก่ การเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ การสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างองค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระ องค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ สภาองค์กรผู้ประกอบอาชีพอิสระ สภาองค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ องค์กรผู้ประกอบการ และสภาองค์กรผู้ประกอบการ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน การให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่แรงงานอิสระ การเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระต่อคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ การเป็น

ตัวแทนผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระในการเสนอความเห็น ข้อเรียกร้อง เจรจา และทำความเข้าใจกับผู้ประกอบธุรกิจหรือองค์กรผู้ประกอบการเกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ การเป็นตัวแทนผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระในการยื่นคำร้องหรือการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีที่มีข้อพิพาทหรือข้อร้องเรียนตามร่างพระราชบัญญัตินี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจ การฟ้องคดีต่อศาลและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจ การรับมอบอำนาจจากแรงงานอิสระเพื่อเป็นผู้แทนในคดี และการเสนอชื่อผู้แทนองค์กรของตนเพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานพิจารณาแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระและคณะกรรมการบริหารกองทุน ตลอดจนการรับเรื่องร้องทุกข์หรือข้อร้องเรียนของแรงงานอิสระ เพื่อประมวลผลและส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้การช่วยเหลือ รวมทั้งการดำเนินการใด ๆ เพื่อผลประโยชน์ของแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๑๘)

(๓) การจัดตั้งสภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือสภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ

เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือสภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ โดยกำหนดให้องค์กรผู้ประกอบการตั้งแต่สิบห้าองค์กรขึ้นไปหรือองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระตั้งแต่สิบห้าองค์กรขึ้นไปมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นสภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือสภาองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ เพื่อคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริม และพัฒนาทักษะอาชีพของแรงงานอิสระ เสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ และส่งเสริมการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระได้ (ร่างมาตรา ๒๑) โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งและการรับรองการจัดตั้ง ข้อบังคับ การพิจารณาคำขอและการโต้แย้งผลการพิจารณาคำขอ การเป็นนิติบุคคล การเพิกถอนใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง และการนำชื่อออกจากทะเบียนองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๒๔)

๘.๒ องค์กรผู้ประกอบการธุรกิจและสภาองค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ

เพิ่มการกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจตั้งแต่สามรายขึ้นไปมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อร่วมกันกำหนดข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการที่เป็นธรรมและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับแรงงานอิสระ และระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกัน รวมทั้งเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๒๒) และกำหนดให้องค์กรผู้ประกอบการธุรกิจตั้งแต่สิบห้าองค์กรขึ้นไปมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นสภาองค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริม และพัฒนาทักษะอาชีพของผู้ประกอบอาชีพอิสระและผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ เสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ และส่งเสริมการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๒๓) สำหรับการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการขอรับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งและการรับรองการจัดตั้ง ข้อบังคับ การพิจารณาคำขอและการโต้แย้งผลการพิจารณาคำขอ การเป็นนิติบุคคล การเพิกถอนใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง และการนำชื่อออกจากทะเบียน ให้ นำบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์กรผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือองค์กรผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๒๔) ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการเกี่ยวกับการจัดตั้งสมาคมายจ้างและสภาองค์กรนายจ้างตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

๙. หมวด ๓ สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

เพิ่มการกำหนดสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ให้ชัดเจน โดยกำหนดให้มีสิทธิได้รับการส่งเสริมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทักษะฝีมือและการศึกษา การสร้างโอกาสในการมีงานทำและมีความมั่นคงในการทำงาน การเข้าถึงหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสม การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายผู้ประกอบอาชีพอิสระ (ร่างมาตรา ๒๕) ในกรณีที่ผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นสมาชิกของกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระจะมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์อื่นจากกองทุน เช่น การกู้ยืมเงินจากกองทุนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือใช้ในการดำรงชีพ การจัดให้มีประกันภัย การคุ้มครองสุขภาพ โดยพิจารณาจากจำนวนเงินและทรัพย์สินของกองทุนและจำนวนเงินค่าสมาชิกที่ส่งเข้ากองทุน (ร่างมาตรา ๒๖)

๑๐. หมวด ๔ ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ โดยนำแนวทางมาจากพระราชบัญญัติแรงงานรับจ้างอิสระ (Estatuto del Trabajo Autónomo) ของประเทศสเปน (พระราชบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐/๒๐๐๗ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๗) โดยลักษณะ ๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีแรงงานรับจ้างอิสระขึ้นใหม่อีกประเภทหนึ่งแยกจากแรงงานรับจ้างอิสระทั่วไป เรียกว่า “แรงงานรับจ้างอิสระที่ต้องพึ่งพา” (Trabajador Autónomo Económicamente Dependiente) เรียกโดยย่อว่า “TRADE” เพื่อแก้ไขปัญหากรณีที่ผู้ว่าจ้างหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมโดยการทำสัญญาจ้างทำของแทนสัญญาจ้างแรงงาน และบังคับให้แรงงานที่ควรจะเป็น “ลูกจ้าง” อยู่ในสถานะแรงงานรับจ้างอิสระซึ่งต้องรับผิดชอบความเสี่ยงในการทำงานด้วยตัวเอง แรงงานรับจ้างอิสระที่ต้องพึ่งพา (TRADE) จึงเป็นแรงงานที่มีสถานะกึ่งถูกบังคับบัญชา (quasi-subordinate) หรือเสมือนอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา (para-subordinate) โดยมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้แรงงานรับจ้างอิสระที่ต้องพึ่งพา (Trabajador Autónomo Económicamente Dependiente) หรือ TRADE หมายความว่า บุคคลผู้ซึ่งประกอบอาชีพด้วยตัวเองเพื่อหารายได้เป็นประจำ โดยการทำงานให้แก่ลูกค้า (client) ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยได้รับค่าตอบแทนจากลูกค้าไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ของรายได้ทั้งหมดจากการทำงานหรือการประกอบอาชีพ

สำหรับบทบัญญัติในหมวด ๔ นี้ มีการแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ ส่วนที่ ๒ ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ และส่วนที่ ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการดำเนินคดีเกี่ยวกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑๐.๑ สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ (ส่วนที่ ๑)

เพิ่มการกำหนดสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระซึ่งได้ขึ้นทะเบียนแล้วให้ชัดเจน โดยกำหนดให้นอกจากจะมีสิทธิได้รับการส่งเสริมเช่นเดียวกับผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ยังมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์อื่น เช่น ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ (Fair Agreement) และค่าตอบแทนที่เป็นธรรม (Fair Reward) การเยียวยาจากกองทุนในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่จ่ายค่าตอบแทนหรือค่าตอบแทนพิเศษภายในระยะเวลาที่กำหนด การกู้ยืมเงินจากกองทุนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือใช้ในการดำรงชีพ การจัดให้มีประกันภัยอุบัติเหตุในการประกอบอาชีพ การคุ้มครองสุขภาพหรือประกันภัยเสริมเพิ่มเติมจากประกันภัยอุบัติเหตุในการประกอบอาชีพ การช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือการดำเนินคดี สำหรับการได้รับสิทธิประโยชน์นี้ให้พิจารณาจากจำนวนเงินและทรัพย์สินของกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ โดยผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระแต่

ละรายอาจได้รับสิทธิประโยชน์แตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องและจำนวนเงินสะสมที่ส่งเข้ากองทุน (ร่างมาตรา ๒๗) โดยการจัดสิทธิประโยชน์ดังกล่าวให้คำนึงถึงลักษณะของการประกอบอาชีพ ความซ้ำซ้อนกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ และประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๘) และเพิ่มการกำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนพิจารณากำหนดสิทธิประโยชน์อื่นเพิ่มเติมให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่นที่มีลักษณะเดียวกันกับสิทธิประโยชน์ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๙)

๑๐.๒ ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ (ส่วนที่ ๒)

เพิ่มการกำหนดรายละเอียดของความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ (Fair Agreement) ได้แก่

(๑) การห้ามผู้ประกอบการรับเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเข้าทำข้อตกลงในข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองแรงงานในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และสอดคล้องกับหลักการยกเลิกการใช้แรงงานเด็กตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๓๘ (Minimum Age Convention, 1973) (ร่างมาตรา ๓๐)

(๒) การกำหนดให้ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระมีอำนาจกำหนดข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการเพิ่มเติมได้ในกรณีที่คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเห็นว่า ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ (ร่างมาตรา ๓๑) รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระมีอำนาจกำหนดให้ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระกำหนดในกรณีที่ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการมีความไม่เป็นธรรมและทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้เปรียบเกินสมควร (ร่างมาตรา ๔๒) หากผู้ประกอบการธุรกิจจัดทำข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการส่วนใดไม่เป็นไปตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระกำหนดให้ถือว่าข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการส่วนนั้นไม่มีผลใช้บังคับและให้นำความตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระกำหนดมาใช้บังคับแทน (ร่างมาตรา ๔๓)

(๓) เพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และผลตามกฎหมายของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรถของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระซึ่งใช้รถในการทำงาน ได้แก่ ใบอนุญาตขับรถและเอกสารการรับชำระภาษีประจำปี ก่อนรับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระเข้าทำงานและทุกรอบปี (ร่างมาตรา ๓๒) และต้องจัดให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระมีการยืนยันตนเองเกี่ยวกับความถูกต้องสมบูรณ์และผลตามกฎหมายของเอกสารดังกล่าวก่อนส่งงาน (ร่างมาตรา ๓๓) รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งไม่ดำเนินการดังกล่าวและเป็นผลให้ผู้ประสบภัยจากรถของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระไม่เกินวงเงินคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ (ร่างมาตรา ๓๔) ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองไม่ให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระกระทำผิดต่อกฎหมาย รวมทั้งคุ้มครองบุคคลภายนอกที่อาจได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดต่อกฎหมายเนื่องจากการทำงานของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ อย่างไรก็ตาม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการธุรกิจในการตรวจสอบเอกสารดังกล่าว จึงกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจอาจขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการเปิดเผยหรือเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวกับผู้ประกอบธุรกิจด้วย (ร่างมาตรา ๓๕) ในปัจจุบันกรมการปกครองได้จัดให้มีระบบบูรณาการ

ฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ (Population Information Linkage Center) โดยสำนักงานทะเบียนกลางทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการข้อมูล (Gate Way) ตามที่ได้รับการร้องขอโดยไม่มีการเรียกเก็บค่าบริการ หากแต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยระบบดังกล่าวสามารถช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจในการตรวจสอบเอกสารดังกล่าวได้ เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเกินสมควร

(๔) เพิ่มเติมบทบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระให้ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม (Fair Reward) เทียบเท่ากับการคุ้มครองค่าจ้างของลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และสอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๙๕ (Protection of Wages Convention, 1949) เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระส่วนใหญ่มีศักยภาพในการต่อรองค่อนข้างน้อย รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือโดยกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีการหักค่าตอบแทนของผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระเป็นจำนวนมากเกินไปจนอาจไม่เหลือเงินเพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระมีอำนาจกำหนดค่าตอบแทนขั้นต่ำได้ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนว่าค่าตอบแทนตามข้อตกลงและเงื่อนไขไม่เป็นธรรมและทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้เปรียบผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระเกินสมควร (ร่างมาตรา ๓๖) กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายดอกเบี้ยผิบนัดในอัตราร้อยละสามต่อปี ในกรณีที่ไม่จ่ายค่าตอบแทนและค่าตอบแทนพิเศษหรือจ่ายไม่ครบตามที่ตกลงกัน และกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายเงินเพิ่มให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระในอัตราร้อยละสองต่อปีของเงินที่ค้างจ่าย ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจจงใจไม่จ่ายค่าตอบแทนและค่าตอบแทนพิเศษหรือจ่ายไม่ครบโดยปราศจากเหตุอันสมควร (ร่างมาตรา ๓๗) และกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายค่าตอบแทน ค่าตอบแทนพิเศษ และเงินที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่ต้องจ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระภายในสามวันนับแต่วันที่ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการสิ้นสุดลง (ร่างมาตรา ๔๐) หากผู้ประกอบการธุรกิจไม่จ่ายเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานจ่ายเงินดังกล่าวจากกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พร้อมดอกเบี้ยในระหว่างผิบนัดในอัตราร้อยละสามต่อปีให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ และมีสิทธิไต่เบี่ยคืนจากผู้ประกอบการธุรกิจพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละสามต่อปีนับแต่วันที่จ่ายเงินให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ โดยสิทธิไต่เบี่ยดังกล่าวมีอายุความสิบปี นับแต่วันที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานได้จ่ายเงินให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ (ร่างมาตรา ๔๑)

(๕) เพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจอาจเรียกหรือรับหลักประกันความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการทำงานได้ในกรณีที่ลักษณะหรือสภาพของงานนั้นเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินหรือทรัพย์สินซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ (ร่างมาตรา ๔๔) และกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องคืนหลักประกันที่ได้เรียกหรือรับไว้ดังกล่าวให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการสิ้นสุดลง หรือวันที่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระลาออก หรือวันที่สัญญาประกันสิ้นสุดอายุ (ร่างมาตรา ๔๕)

(๖) เพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดให้ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระมีสิทธิร้องขอให้ผู้ประกอบการธุรกิจออกไปสำคัญรับรองการทำงานได้ (ร่างมาตรา ๔๖)

๑๐.๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการดำเนินคดีเกี่ยวกับผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ (ส่วนที่ ๓)

ปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยกำหนดให้สามารถนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative Justice) มาใช้ในการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระกับผู้ประกอบการธุรกิจได้ โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล และลดงบประมาณแผ่นดิน โดยนำแนวทางมาจากมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานรับจ้าง

อิสระ (Estatuto del Trabajo Autónomo) ของประเทศสเปน ที่กำหนดให้ก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล คู่กรณี จะต้องหาทางระงับข้อพิพาทโดยการประนีประนอมยอมความหรือการไกล่เกลี่ย หรือผ่านกลไกการระงับข้อพิพาทใด ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพ วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่เสียค่าใช้จ่าย ความรวดเร็ว และควรมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่มีการตกลงกันระงับข้อพิพาทและได้จัดทำข้อตกลงกันแล้ว ให้มีผลใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาได้ และในกรณีที่คู่สัญญาไม่ปฏิบัติตาม ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถขอให้ศาลบังคับให้ตามข้อตกลงได้ นอกจากนี้ คู่กรณีอาจเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการโดยสมัครใจได้ โดยอาจกำหนดไว้ในสัญญาหรือในข้อตกลงผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ฉบับที่ ๖๐/๒๐๐๓ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๓ ว่าด้วยศาลอนุญาโตตุลาการ และพระราชบัญญัติ ฉบับที่ ๑๖/๑๙๘๗ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๘๗ ว่าด้วยการบริหารจัดการขนส่งทางบก หรือกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถดำเนินการจัดการเรื่องร้องเรียนและระงับข้อพิพาทตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นได้ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔๗)

(๒) กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระและผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพนักงานตรวจแรงงานอิสระมาใช้ในการระงับข้อพิพาทก่อนนำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการหรือฟ้องคดีต่อศาล (ร่างมาตรา ๔๘ และร่างมาตรา ๕๒) และมีการกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การทำข้อตกลงระงับข้อพิพาท และการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท และในกรณีที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่เป็นผล กำหนดให้มีการขยายอายุความในการนำข้อพิพาทดังกล่าวไปฟ้องคดีต่อศาลได้ (ร่างมาตรา ๕๓ ถึงร่างมาตรา ๕๖)

(๓) กำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระอาจกระทำการผิดข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการหรือมีบุคคลร้องเรียนการกระทำอันเนื่องมาจากการทำงานของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ และผู้ประกอบธุรกิจต้องให้สิทธิผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระในการชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงด้วย โดยห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจสั่งระงับการจ่ายงานแก่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง เว้นแต่ในกรณีที่เป็นเหตุร้ายแรงอันมีผลกระทบต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน เมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า การกระทำผิดดังกล่าวเกิดจากความผิดพลาดในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระและเห็นควรระงับการจ่ายงานเป็นการชั่วคราวหรือยกเลิกข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ ให้แจ้งคำสั่งพร้อมระบุความผิดให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหนึ่งวันก่อนการระงับการจ่ายงานหรือยกเลิกข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ โดยให้หักจำนวนวันที่มีการระงับการจ่ายงานระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงออกจากระยะเวลาการระงับการจ่ายงานชั่วคราวด้วย (ร่างมาตรา ๔๙) หากปรากฏว่าผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระไม่มีความผิด ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำมาตรการเยียวยาตามสมควร โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระควรจะได้รับในระหว่างถูกระงับการจ่ายงานนั้น (ร่างมาตรา ๕๐) ในกรณีที่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระเห็นว่าคำสั่งระงับการจ่ายงานเป็นการชั่วคราวหรือยกเลิกข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการไม่เป็นธรรม อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานอิสระเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนนำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการหรือฟ้องคดีต่อศาลได้ (ร่างมาตรา ๕๑)

(๔) กำหนดให้มีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระในการฟ้องหรือดำเนินคดีในศาล โดยผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระอาจมอบอำนาจให้องค์กรผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระที่ตนเป็น

สมาชิกฟองคืดแพ่งและดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระในองค์กรของตนได้ และให้มีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินและค่าเสียหายแทนผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระได้โดยจะต้องมีหนังสือมอบหมายจากผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระดังกล่าว (ร่างมาตรา ๕๗) นอกจากนี้ กำหนดให้ปลัดกระทรวงแรงงานสามารถให้ความช่วยเหลือในการเข้าดำเนินคดีแทนผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระโดยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ดำเนินคดีให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระหรือทนายาพได้จนคดีถึงที่สุด รวมทั้งมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินและค่าเสียหายให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระหรือทนายาพได้ด้วย (ร่างมาตรา ๕๘)

๑๑. หมวด ๕ คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

๑๑.๑ บทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

(๑) แก่ไขชื่อคณะกรรมการ “คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบแห่งชาติ” เป็น “คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ”

(๒) ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ โดยแก้ไขตำแหน่งประธานกรรมการ จาก “นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน” แก้ไขตำแหน่งรองประธานกรรมการ จาก “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน” เป็น “ปลัดกระทรวง” ปรับปรุงองค์ประกอบของกรรมการโดยตำแหน่งให้มีจำนวนลดลงเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการทำงานของคณะกรรมการ โดยตัด “ปลัดกระทรวงการคลัง” “ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” “ปลัดกระทรวงพาณิชย์” “ปลัดกระทรวงมหาดไทย” “ปลัดกระทรวงแรงงาน” “ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ” “ปลัดกระทรวงสาธารณสุข” “ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม” “อธิบดีกรมการจัดหางาน” “อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน” “อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น” “อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน” “เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม” “ปลัดกรุงเทพมหานคร” “ผู้แทนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ” “ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ” และ “ผู้แทนสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน” ออก เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการชุดนี้ และแก้ไข “ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.)” เป็น “ผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ” เนื่องจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) มีการดำเนินการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานในการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระมาตั้งแต่แรกเริ่มและเพิ่ม “ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ” เนื่องจากเกษตรกรเป็นแรงงานอิสระที่มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับแรงงานอิสระทั้งหมด เพิ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งปรับปรุงการกำหนดรายละเอียดและจำนวนของกรรมการผู้แทนต่าง ๆ ให้ครอบคลุมองค์กรและสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องกับแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๕๙)

(๓) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมคณะกรรมการ เพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๖๐ ถึงร่างมาตรา ๖๒)

(๔) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ โดยแก้ไขหน้าที่และอำนาจในการ “กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ” เป็น “กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ” และกำหนดให้นโยบายและแนวทางดังกล่าวเมื่อคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระกำหนดแล้วไม่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เนื่องจากนโยบายและแนวทางดังกล่าวดำเนินการขับเคลื่อนภายใต้หน้าที่และอำนาจของกระทรวงแรงงานโดยเฉพาะ โดยไม่มีผลกระทบต่อกระทรวงอื่น และเพิ่มหน้าที่และอำนาจในการ “ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในระดับจังหวัด” เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำและดำเนินการ

ตามนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เพิ่มหน้าที่และอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ ได้แก่ “พิจารณาให้ความเห็นชอบระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรเงินของกองทุนเพื่อใช้จ่ายในกิจการของกองทุนตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง” และ “พิจารณาอนุมัติแผนการใช้จ่ายเงินและรายการค่าใช้จ่ายของคณะกรรมการบริหารกองทุน” เพื่อให้หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๓)

(๕) กำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานรับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ และปรับปรุงหน้าที่และอำนาจของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานโดยเพิ่มการกำหนดหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ โดยกำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานมีหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเสนอคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ รายงานผลเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายและแนวทางการดังกล่าว ตลอดจนเร่งรัดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการตามนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระต่อไป (ร่างมาตรา ๖๔)

(๖) ตัดการกำหนดให้มี “คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบแห่งชาติ” และ “คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัด” ออก เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระที่กำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระรับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในระดับจังหวัด เสนอคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระให้ความเห็นชอบ

๑๑.๒ นโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการกำหนดแผนของประเทศไทยที่มีการกำหนดแผนแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ แผนระดับที่ ๑ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ ๒ ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ ๓ ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการและแผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ โดยกระทรวงแรงงานได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เป็นแผนระดับที่ ๓ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานอิสระ โดยคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ (คนช.) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ แล้ว

โดยร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๖๓ (๑)) อย่างน้อยต้องประกอบด้วย การพัฒนาทักษะฝีมือและส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการแรงงานในตลาด สร้างโอกาสในการมีงานที่ดี และความมั่นคงในการทำงานของแรงงานอิสระ การสร้างหลักประกันทางสังคมของแรงงานอิสระ การส่งเสริมความคุ้มครองและความปลอดภัยในการทำงาน และการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการบริหารจัดการแรงงานอิสระ และการส่งเสริม

ความร่วมมือด้านการบริหารจัดการแรงงานอิสระของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับในการจัดทำนโยบายและแนวทางดังกล่าวต้องถือหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้องค์กรแรงงานอิสระ องค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตั้งแต่เริ่มกระบวนการจัดทำนโยบายและแนวทางดังกล่าว (ร่างมาตรา ๖๔) และให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานประกาศเผยแพร่ นโยบายและแนวทางดังกล่าวในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จากนั้นให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในระดับจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางดังกล่าวและสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้มีการประกาศ (ร่างมาตรา ๖๕) และกำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และกำกับดูแลการดำเนินการตามนโยบายและแนวทางดังกล่าว (ร่างมาตรา ๖๖) โดยจะต้องมีการพิจารณาทบทวนนโยบายและแนวทางดังกล่าวทุกห้าปีเป็นอย่างน้อย (ร่างมาตรา ๖๗)

๑๑.๓ ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

ปรับปรุงหน้าที่และอำนาจของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ โดยเพิ่มการกำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระมีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานอิสระและข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันจำเป็นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในระดับจังหวัด และดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในระดับจังหวัด (ร่างมาตรา ๗๐)

๑๒. หมวด ๖ กองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

๑๒.๑ การจัดตั้งและการบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ

(๑) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยเพิ่มการกำหนดให้เงินสะสมที่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระจ่ายเข้ากองทุนและเงินสมทบที่ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายเข้ากองทุนเป็นเงินและทรัพย์สินของกองทุน รวมทั้งเพิ่มการกำหนดให้การรับเงินหรือทรัพย์สินจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศจะต้องไม่มีเงื่อนไขหรือข้อผูกพันในการใช้จ่ายของกองทุน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ (ร่างมาตรา ๗๒)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเงินของกองทุน โดยเพิ่มการกำหนดให้ใช้จ่ายของกองทุนเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระตามโครงการหรือแผนงานที่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเสนอ สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหรือแผนงานในการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระที่องค์กรแรงงานอิสระเสนอ สนับสนุนการดำเนินงานในการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระของเครือข่ายแรงงานอิสระ สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแรงงานอิสระ การให้แรงงานอิสระกู้ยืมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือใช้ในการดำรงชีพ และการจัดให้มีประกันภัยการคุ้มครองสุขภาพ หรือสิทธิประโยชน์อื่น โดยการใช้จ่ายเงินกองทุนต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระและต้องอยู่ภายใต้ นโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระของคณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ รวมทั้งกำหนดให้การใช้จ่ายเงินกองทุนต้องนำไปจัดให้มีประกันภัย การคุ้มครองสุขภาพ หรือสิทธิประโยชน์อื่นไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนเงินในบัญชีเงินกองทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ และบัญชีเงินกองทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระในแต่ละปี (ร่างมาตรา ๗๓) โดยห้ามนำเงินค่าสมาชิก เงิน

ปี ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ และแต่งตั้งผู้บริหารกองทุน และเพิ่มการกำหนดให้กรรมการบริหารกองทุนซึ่งมีส่วนได้เสียอันอาจทำให้ไม่เป็นกลางในการพิจารณาอนุมัติ โครงการหรือแผนงานหรือการพิจารณาให้แรงงานอิสระกู้ยืมเงินจากกองทุนจะทำการพิจารณาในเรื่องนั้นไม่ได้ (ร่าง มาตรา ๗๗ ถึงร่างมาตรา ๘๐)

๑๒.๓ การเป็นสมาชิกของกองทุนของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกของกองทุนของผู้ประกอบอาชีพอิสระให้ เป็นไปตามความสมัครใจของผู้ประกอบอาชีพอิสระ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระ อาจสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความประสงค์พร้อมทั้งจ่ายเงินค่าสมาชิกเข้ากองทุน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่เกินเจ็ดร้อยยี่สิบบาทต่อปี (ร่างมาตรา ๘๔) และกำหนดเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพ รวมทั้งกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการรับสิทธิประโยชน์ และเงินค่าสมาชิกคงเหลือหลังสิ้นสุดสมาชิกภาพไว้อย่างชัดเจน (ร่างมาตรา ๘๕ และร่างมาตรา ๘๖)

๑๒.๔ การเป็นสมาชิกของกองทุนของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกของกองทุนของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระทุกคนต้องเป็นสมาชิกของกองทุน (ร่างมาตรา ๘๗) ซึ่งมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนในอัตราร้อยละสามของค่าตอบแทนที่ผู้ประกอบอาชีพ กึ่งอิสระได้รับแต่ละครั้ง แต่ไม่เกินอัตราเงินค่าจ้างขั้นสูงที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบ เพื่อนำส่งเข้ากองทุนประกันสังคมตามที่กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมกำหนดสำหรับผู้ประกันตนตาม มาตรา ๓๓ และเพื่อนำไปส่งเสริมพัฒนาอาชีพและจัดสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพ กึ่งอิสระ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคืนเงินสะสมที่จ่ายเกินจำนวนที่ต้องชำระ (ร่างมาตรา ๘๘ และร่างมาตรา ๘๙) และกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่หักเงินสะสมจากค่าตอบแทน ที่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระได้รับทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าตอบแทน (ร่างมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง) และกำหนดเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพ รวมทั้งกำหนดการได้รับสิทธิประโยชน์และเงินสะสมคงเหลือ หลังสิ้นสุดสมาชิกภาพไว้อย่างชัดเจน (ร่างมาตรา ๑๐๒ และร่างมาตรา ๑๐๓)

๑๒.๕ เงินสมทบเข้ากองทุนของผู้ประกอบธุรกิจ

เพิ่มการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบ เข้ากองทุนเป็นรายเดือนตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ไม่เกินอัตราร้อยละสามของค่าบริการที่เป็น เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ผู้ประกอบธุรกิจเรียกเก็บจากผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ ผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภค อันเนื่องมาจากการทำงานของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ ไม่ว่าจะเรียกว่าค่าตอบแทน ค่าธรรมเนียม หรือ ค่าใช้จ่ายอื่นที่เรียกเก็บ และอาจกำหนดให้แตกต่างกันได้ตามลักษณะการให้บริการหรือการประกอบธุรกิจ เพื่อนำไปส่งเสริมพัฒนาอาชีพและจัดสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ โดยเงินสมทบให้บันทึกไว้ในบัญชีเงินกองกลางและกำหนดให้แสดงรายการเงินสมทบแยกออกจากเงินและทรัพย์สินอื่นของกองทุน (ร่างมาตรา ๙๐)

๑๒.๖ การนำส่งเงินสะสมและเงินสมทบเข้ากองทุน

กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจนำส่งเงินสะสมและเงินสมทบเข้ากองทุนภายใน วันที่สิบห้าของเดือนถัดจากเดือนที่มีการหักเงินสะสมไว้โดยยื่นแบบรายการแสดงเงินสะสมและเงินสมทบ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจได้ยื่นแบบรายการแสดงเงินสะสมของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระรายใดแล้วให้ถือว่าผู้ ประกอบอาชีพกึ่งอิสระรายนั้นได้ขึ้นทะเบียนแล้ว (ร่างมาตรา ๙๑) ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจไม่นำส่งเงินสะสม หรือเงินสมทบหรือนำส่งไม่ครบภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสอง

ต่อเดือนหรือตามอัตราที่กำหนดตามพระราชกฤษฎีกา และในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ได้หักค่าตอบแทนเพื่อนำส่งเป็นเงินสะสมหรือหักไว้แล้วแต่ไม่ครบจำนวน ให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำส่งเงินสะสมเต็มจำนวน โดยให้ผู้ประกอบอาชีพทั้งอิสระมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์เสมือนว่าได้นำส่งเงินสะสมแล้ว (ร่างมาตรา ๙๒) ในกรณีเช่นว่านี้ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานมีหนังสือแจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเงินสะสมหรือเงินสมทบที่ค้างชำระ และเงินเพิ่มมาชำระภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ประกอบการธุรกิจยังไม่ชำระให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานมีอำนาจประเมินจำนวนเงินสะสมหรือเงินสมทบ และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำส่งเงินสะสมหรือเงินสมทบตามจำนวนที่ประเมินได้ (ร่างมาตรา ๙๓) แต่ในกรณีที่มีการพิสูจน์ได้ว่าจำนวนเงินสะสมหรือเงินสมทบที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานประเมินมากกว่าหรือน้อยกว่าจำนวนเงินสะสมหรือเงินสมทบที่ถูกต้อง ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานแจ้งผลการพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจทราบ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำส่งเงินสะสมหรือเงินสมทบเพิ่มเติมหรือขอรับเงินส่วนที่จ่ายเกินคืน หรือนำเงินสะสมหรือเงินสมทบในส่วนที่เกินไปหักจากจำนวนเงินที่ต้องนำส่งให้กองทุนในงวดถัดไป (ร่างมาตรา ๙๔) หากไม่สามารถนำเงินสะสมหรือเงินสมทบในส่วนที่เกินหักจากจำนวนเงินที่ต้องนำส่งให้กองทุนในงวดถัดไปได้เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจล้มละลาย เลิกกิจการ หรือเหตุอื่น ให้เงินดังกล่าวตกเข้าบัญชีเงินกองกลาง โดยไม่ตัดสิทธิผู้ประกอบการธุรกิจหรือบุคคลอื่นซึ่งมีสิทธิมายื่นคำร้องขอรับเงินดังกล่าวคืนภายหลังจากการโอนเงินเข้าบัญชีเงินกองกลางได้ (ร่างมาตรา ๙๕) รวมทั้งกำหนดให้ปลัดกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกคำสั่งยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อให้ได้รับเงินที่ค้างชำระได้ (ร่างมาตรา ๙๖)

๑๒.๗ การแจ้งจำนวนเงินสะสมและเงินสมทบที่ประเมินและการแจ้งผลการพิสูจน์

กำหนดวิธีการที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานแจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจทราบเกี่ยวกับจำนวนเงินสะสมหรือเงินสมทบที่ประเมินได้หรือการแจ้งผลการพิสูจน์ ไว้ต่างหากจากการแจ้งทั่วไปตามร่างมาตรา ๕ ที่กำหนดให้แจ้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก โดยการแจ้งในกรณีนี้จะกำหนดไว้อย่างชัดเจนทั้งสถานที่และบุคคลซึ่งสามารถรับการแจ้งแทนผู้ประกอบการได้ รวมทั้งกำหนดให้ใช้วิธีปิดหนังสือแจ้งดังกล่าวไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สำนักงานของผู้ประกอบการธุรกิจ ในกรณีที่ไม่สามารถส่งโดยวิธีที่กำหนดได้ เนื่องจากการแจ้งในกรณีนี้มีกระบวนการที่ผู้ประกอบการต้องดำเนินการภายหลังจากที่ได้รับแจ้ง จึงจำเป็นที่จะต้องใช่วิธีการที่แน่ใจได้ว่าผู้ประกอบการจะได้รับทราบการแจ้งอย่างแท้จริง เพื่อดำเนินการให้ถูกต้องตามที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ต่อไป (ร่างมาตรา ๙๗)

๑๒.๘ กรณีผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระทำงานกับผู้ประกอบการธุรกิจหลายราย

กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระทำงานกับผู้ประกอบการธุรกิจหลายราย ให้ผู้ประกอบการธุรกิจทุกรายมีหน้าที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนและหักเงินสะสมจากค่าตอบแทนที่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระได้รับทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าตอบแทน เพื่อนำส่งเข้ากองทุนภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดจากเดือนที่มีการหักเงินสะสมไว้ (ร่างมาตรา ๙๘)

๑๒.๙ การขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาเกี่ยวกับการนำส่งเงินเข้ากองทุน

เพิ่มการกำหนดให้มีการขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาเกี่ยวกับการนำส่งเงินเข้ากองทุนในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ กรณีผู้ประกอบการธุรกิจมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ (ร่างมาตรา ๙๙) กรณีที่พื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ สาธารณภัย หรือเหตุการณ์ใดที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศเพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ หรือผู้ประกอบการจัด ลดหย่อน หรือเลื่อนการนำส่งเงินค่าสมาชิก เงินสะสม หรือเงินสมทบเข้ากองทุนได้คราวละไม่เกินหนึ่งปี (ร่างมาตรา ๑๐๐) และกรณีมีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมี

อำนาจประกาศขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลานำส่งเงินสะสมหรือเงินสมทบเข้ากองทุนออกไปได้ตามความเหมาะสมหรือจำเป็น (ร่างมาตรา ๑๐๑)

๑๒.๑๐ การรับเงินจากกองทุนภายหลังการสิ้นสมาชิกภาพ

เพิ่มการกำหนดหลักเกณฑ์การรับเงินค่าสมาชิกคงเหลือหรือเงินสะสมคงเหลือรวมทั้งดอกผลหรือผลประโยชน์ของเงินดังกล่าว ภายหลังจากผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ แล้วแต่กรณี สิ้นสมาชิกภาพ (ร่างมาตรา ๑๐๔) และกำหนดลำดับบุคคลผู้มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าวกรณีที่สมาชิกถึงแก่ความตาย (ร่างมาตรา ๑๐๕ ถึงร่างมาตรา ๑๐๗)

๑๒.๑๑ สิทธิเรียกร้องที่มีต่อกองทุนเป็นสิทธิเฉพาะตัว

เพิ่มการกำหนดให้สิทธิเรียกร้องของสมาชิกที่มีต่อกองทุนเป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่อาจโอนแก่กันได้และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีหลักประกันทางสังคมเช่นเดียวกับผู้ประกอบการอาชีพอื่น (ร่างมาตรา ๑๐๘)

๑๓. การยื่นคำร้องและการพิจารณาคำร้อง

ตัดบทบัญญัติในหมวด ๕ (เดิม) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การยื่นคำร้องและการพิจารณาคำร้องในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่จ่ายเงินหรือสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนดให้แก่แรงงานอิสระ เนื่องจากมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้ว

๑๔. พนักงานตรวจแรงงานอิสระ (หมวด ๗)

ปรับปรุงหน้าที่และอำนาจของพนักงานตรวจแรงงานอิสระโดยเพิ่มหน้าที่ในการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือแจ้งให้หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของตนต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับการเพิ่มบทบัญญัติกำหนดหน้าที่และอำนาจของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระในการรับเรื่องร้องเรียนของแรงงานอิสระเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ หรือมอบหมายให้พนักงานตรวจแรงงานอิสระดำเนินการ ตลอดจนส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือ (ร่างมาตรา ๑๐๙) และแยกหน้าที่และอำนาจของพนักงานตรวจแรงงานอิสระในการเข้าไปในสถานที่ทำงานของแรงงานอิสระ สำนักงานของผู้ประกอบการ หรือสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานอิสระ ในช่วงเวลาทำงานของแรงงานอิสระหรือในเวลาประกอบกิจการของผู้ประกอบการหรือสถานประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ออกไปกำหนดเป็นอีกมาตรา และกำหนดให้พนักงานตรวจแรงงานอิสระจะใช้อำนาจดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อมีเรื่องร้องเรียนหรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลมีลักษณะแตกต่างจากการประกอบกิจการของนายจ้างทั่วไปตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน จึงควรมีการจำกัดหน้าที่และอำนาจของพนักงานตรวจแรงงานอิสระในการเข้าไปในสถานที่ทำงานหรือสำนักงานของผู้ประกอบการได้เฉพาะในการที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพการทำงานหรือกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๑๐) ตลอดจนปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานอิสระต่อปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๑๒ และร่างมาตรา ๑๑๓) รวมทั้งเพิ่มการกำหนดให้ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานอิสระต่อปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เมื่อปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายได้มีคำวินิจฉัยแล้ว แต่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยดังกล่าว ให้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย หากไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้คำวินิจฉัยนั้นเป็นที่สิ้นสุด (ร่างมาตรา ๑๑๔) นอกจากนี้ ได้มีการตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้ในการตรวจสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานอิสระ ปลัดกระทรวงแรงงานหรือผู้ซึ่งได้รับ

มอบหมายอาจจัดให้แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเข้าไปในสถานที่ดังกล่าว เพื่อให้ความคิดเห็นหรือให้ความช่วยเหลือแก่พนักงานตรวจแรงงานอิสระในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ออก เนื่องจากในกรณีดังกล่าวสามารถใช้วิธีการทำงานเชิงบูรณาการโดยการประสานขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ได้อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

๑๕. บทกำหนดโทษ

ตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้วางแนวทางการกำหนดโทษทางอาญาไว้ในกฎหมาย ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กล่าวคือ การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม และเป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ ในการกำหนดโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้จึงมีการพิจารณากำหนดโทษให้เหมาะสมกับสภาพความผิด การกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิด เพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควรหรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน โดยกำหนดให้เฉพาะความผิดที่มีความร้ายแรงจึงจะกำหนดโทษทางอาญาและมีการกำหนดให้ใช้มาตรการปรับเป็นพินัยในกรณีความผิดทั่วไป โดยแยกบทกำหนดโทษออกเป็นโทษทางอาญา (หมวด ๘) และมาตรการปรับเป็นพินัย (หมวด ๙) และปรับปรุงการกำหนดโทษให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ โดยสรุปได้ดังนี้

๑๕.๑ หมวด ๘ โทษทางอาญา

กำหนดโทษทางอาญากรณีผู้ประกอบธุรกิจฝ่าฝืนรับเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปี เข้าทำข้อตกลงในข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการ เนื่องจากการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีถือเป็นการขัดต่อหลักการยกเลิกการใช้แรงงานเด็กตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๓๘ (Minimum Age Convention, 1973) ที่กำหนดอายุขั้นต่ำของแรงงานเด็กสำหรับงานทั่วไปต้องไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี จึงเป็นกรณีที่ต้องกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการฝ่าฝืนการใช้แรงงานเด็ก อีกทั้งยังสอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานในระบบตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานที่กำหนดโทษทางอาญากรณีนายจ้างฝ่าฝืนรับเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้างไว้เช่นกัน (ร่างมาตรา ๑๑๕) นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดโทษทางอาญากรณีผู้ประกอบธุรกิจยื่นแบบรายการแสดงเงินสะสมและเงินสมทบอันเป็นเท็จ เนื่องจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระซึ่งอาจเป็นผู้มีฐานะยากจนหรือมีรายได้น้อยเพียงพอต่อการดำรงชีพอาจต้องเสียสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ (ร่างมาตรา ๑๑๖)

๑๕.๒ หมวด ๙ มาตรการปรับเป็นพินัย

กำหนดมาตรการปรับเป็นพินัยสำหรับการกระทำความผิดฐานใช้คำว่า “องค์กร...” หรือ “สภาองค์กร...” ประกอบชื่อโดยไม่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้ง โดยกำหนดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าความผิดนี้ครอบคลุมถึงการใช้คำว่า “องค์กร...” หรือ “สภาองค์กร...” ประกอบชื่อในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ด้วย (ร่างมาตรา ๑๑๓) ความผิดฐานดำเนินการเป็นองค์กรฯ หรือสภาองค์กรฯ โดยไม่ได้รับใบสำคัญรับรองการจัดตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๑๘) ความผิดเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารการใช้รถของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ ทั้งกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจไม่ตรวจสอบใบอนุญาตขับรถและเอกสารการรับชำระภาษีประจำปีก่อนรับผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระเข้าทำงาน หรือไม่ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของใบอนุญาตขับรถและเอกสารการรับชำระภาษีประจำปีทุกรอบปีและไม่จัดเก็บข้อมูลหลักฐานการตรวจสอบไว้ตลอดเวลา

ที่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระทำงานกับผู้ประกอบธุรกิจ หรือส่งงานโดยไม่มีกรให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระยืนยันตนเองว่าใบอนุญาตฉบับนี้ยังมีผลตามกฎหมายและได้ชำระภาษีประจำปีสำหรับรอบปีนั้นแล้ว (ร่างมาตรา ๑๑๙) ความผิดกรณีผู้ประกอบการหักค่าตอบแทนโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ (ร่างมาตรา ๑๒๐) ความผิดกรณีผู้ประกอบการหักค่าตอบแทนเกินอัตราที่กำหนด (ร่างมาตรา ๑๒๑) ความผิดกรณีผู้ประกอบการไม่ทำข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระกำหนด (ร่างมาตรา ๑๒๒) ความผิดกรณีผู้ประกอบการส่งระงับการจ่ายงานแก่ผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงและกรณีผู้ประกอบการไม่แจ้งคำสั่งพร้อมระบุความผิดให้ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระทราบล่วงหน้า (ร่างมาตรา ๑๒๓) และความผิดกรณีผู้ประกอบการไม่ยื่นแบบรายการแสดงเงินสะสมที่ได้หักไว้และเงินสมทบภายในเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๑๒๔)

นอกจากนี้ ได้ตัดการกำหนดความผิดฐานขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานอิสระออก ตามคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เนื่องจากเป็นความผิดที่บัญญัติไว้แล้วในมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และตัดอำนาจเปรียบเทียบออก เนื่องจากมีการเปลี่ยนเป็นโทษปรับเป็นพินัยแล้วจึงมีผลทำให้ไม่จำเป็นต้องบัญญัติบทบัญญัติดังกล่าวไว้อีก สำหรับการพิจารณาอัตราโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้ได้พิจารณาเทียบเคียงกับความผิดลักษณะเดียวกันตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

๑๖. บทเฉพาะกาล

ปรับปรุงบทเฉพาะกาลให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลเข้ากองทุนเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้งในระยะเวลาห้าปีแรกนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและเมื่อครบห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๒๕) และกำหนดบทเฉพาะกาลรองรับการดำเนินการในวาระเริ่มแรก โดยกำหนดให้คณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระไปพลางก่อน (ร่างมาตรา ๑๒๖) ให้ปลัดกระทรวงแรงงานมอบหมายให้หัวหน้าหน่วยงานในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการระดับสูงทำหน้าที่ผู้บริหารกองทุนไปพลางก่อน (ร่างมาตรา ๑๒๗) ให้กรรมการโดยตำแหน่งทำหน้าที่คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระไปพลางก่อน (ร่างมาตรา ๑๒๘) ให้โอนทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้จาก “กองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน” ไปเป็นของ “กองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ” (ร่างมาตรา ๑๒๙) รวมทั้งกำหนดบทเฉพาะกาลเร่งรัดให้คณะกรรมการเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายกำหนดหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๓๐) และเร่งรัดการออกกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๓๑)

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

- ๓.๑ มีกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเป็นการเฉพาะ
- ๓.๒ การส่งเสริมเสรีภาพในการรวมกลุ่มของแรงงานอิสระเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำงานและมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล
- ๓.๓ การส่งเสริมการรวมตัวของผู้ประกอบการเพื่อการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ
- ๓.๔ การส่งเสริมและคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้อง

๓.๕ การมีระบบเกี่ยวกับการยื่น การแจ้ง หรือการส่งเอกสารตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชน

๓.๖ การคุ้มครองแรงงานอิสระให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยที่เป็นการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีมาใช้ในการระงับข้อพิพาท การให้ความช่วยเหลือแรงงานอิสระในการฟ้องหรือดำเนินคดีในศาล และการมีกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่ผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระอาจกระทำการผิดข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการหรือมีบุคคลร้องเรียนการกระทำอันเนื่องมาจากการทำงานของผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

๓.๗ การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเพื่อจัดสิทธิประโยชน์ให้แก่แรงงานอิสระ

๓.๘ คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแรงงาน ทำให้ประชาชนสามารถดำเนินคดีได้โดยสะดวก ประหยัด รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม และทำให้คู่ความมีโอกาสประนีประนอมยอมความและสามารถกลับไปทำงานร่วมกันโดยไม่เกิดความรู้สึกเป็นอริต่อกัน อีกทั้งยังมีการยกเว้นชั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหลายกรณีด้วยกันเพื่อให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น

๓.๙ ประชาชนไม่ต้องเผชิญกับกระบวนการทางอาญาที่สร้างความเดือดร้อนและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

๔. ผู้เกี่ยวข้อง

แรงงานอิสระ ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

๕. เหตุผลความจำเป็นของการให้มีระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการหรือการกำหนดโทษอาญารวมทั้งหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ

การส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระจำเป็นต้องใช้ระบบคณะกรรมการ โดยมีกรรมการจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระซึ่งเป็นกำลังแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับภารกิจของหลายหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องมีกลไกในการบริหารงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจร่วมกันผ่านประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปของคณะกรรมการที่มาจากหลากหลายสาขาอาชีพและความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ทางเลือกในการตัดสินใจที่หลากหลาย และต้องการให้ผู้แทนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเพื่อประโยชน์ในการบูรณาการ การประสานงานทั้งระดับนโยบาย และแผนงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนการกำหนดโทษทางอาญาในร่างพระราชบัญญัตินี้ได้แยกบทกำหนดโทษอาญาออกจากมาตรการปรับเป็นพินัย เพื่อไม่ให้ประชาชนต้องรับโทษสำหรับการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง โดยถือเป็นความผิดอาญาดังนั้น ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงกำหนดความผิดบางประเภทที่ไม่สมควรเป็นความผิดอาญาให้เป็นความผิดทางพินัยเพื่อให้ประชาชนไม่ต้องเผชิญกับกระบวนการทางอาญาที่สร้างความเดือดร้อน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับจะไม่ถูกกักขังแทนค่าปรับและไม่ถูกควบคุมตัวอย่างในคดีอาญา อันเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสอดคล้องกับมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ทั้งนี้ ได้แนบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. และแบบสอบถามความคิดเห็น มาพร้อมนี้